

בארה של תורה

פשט עיון ודרש בפרשת השבוע ופניני השקפה לקח ומוסר

יו"ל ע"י מוסדות דרכי תורה רחובות, בתי מדרש להוראה ולרבנות וכוללי יום לאברכים מצויינים

כתובת המערכת:

מודיעין עילית

מסילת יוסף 3/10

מל' - 9744220-08

דוא"ל:

rg5740@gmail.com

גליון 224 תמוז תשע"ז

העלוך מוקדש לע"נ מרת פנינה בת שרה כהן ע"ה ע"י בנה ר' מאיר כהן הי"ד

פרשת פנחס

מדוע לא נתקיימה גזירת פנחס על "סתם יינם"? ומה הקשר למלחמת לא' המלכים?

"פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן" (כה, יא)

בפרקי דרבי אליעזר (פרק מו') אמרו שלאחר מה שאירע עם בנות מדין "החריים פנחס על כל ישראל בסוד שם המפורש, ובכתב הונכת על הלחות, וכחרם בית דין העליון וכחרם בית דין התחתון, שלא ישתה אדם מישראל מיינם של גוים, שכל יינם של גוים לעבודה זרה ולזנות".

והקשו הראשונים, שבמסכת עבודה זרה (לו, ב) אמרו ש"פיתן ושמן יינן ובנותיהן כולן משמונה עשר דבר הן", ונמצא שבית שמאי ובית הלל הם שגורו על כך ולא פנחס.

ותירץ הרמב"ן, שפנחס גור על שניה והם אסרו אפילו הנאה. ועוד תירץ, שתקנתו של פנחס לא נתפשטה, עד שבאו תלמידי שמאי והלל וגורו על כך.

[ויעיין בחתם סופר (ע"ז, שם) שהקשה מדוע פנחס גור ולא קיבלו ממנו, ובית שמאי ובית הלל גורו וקיבלו מהן].

ב. ומצינו ביאור נוסף ומרתק בענין זה. שהנה אמרו בזהר הקד' (פר' שמיני דף מ' ע"א) ש"יין שגוי נגע בו יסתאב, והשותה אותו "אסתאב רוחיה ואסתאב איהו, ולית ליה חולקא בעלמא דאתי".

ובפירושו 'מוקדש מלך' על הזוהר, נשאל, שאם איסור סתם יינם חמור כל כך, למה לא אסרתו תורה בפירושו. וכן צריך ביאור מה שכתוב בזהר שאין לו חלק לעולם הבא, והרי גזירה זו היא מ"ח דבר שגורו בית שמאי ובית הלל, ואם כן הדורות הראשונים עדיין לא נזהרו בזה, ואם כן אין להם חלק לעולם הבא.

והשיב: כל זמן שהיו ישראל במעלה העליונה, לא היה כח בטומאת הגוים להטיל טומאה על ידי מגען ביין. ובאמת כאשר חטאו בשטים בשתיית סתם יינם שהביאם לזנות אמרו בפרקי דרבי אליעזר שפנחס אסרו. ואחר כך כשהרגו לא' מלכים והכניעו כל החיצונים וכו', הותר סתם יינם ונסתלק חרם פנחס, והטעם כי בזמן שנכנסו ישראל לארץ הכניעו כל הקליפות וכו'.

אך אחר כך חטאו עשרת השבטים, ואמרו חז"ל (שבת קמו, ב ועוד) שלא גלו אלא בשביל היין, ולכך כשירדו ישראל לגלות בבל, קם דניאל וגורו על סתם יינם. ואמרו בגמ' שדניאל גורו על איסורו רק בעיר, ושמאי והלל גורו ואסרוהו אפילו בשדה, כי היו בסוף בית שני קודם החורבן, וראו שגברו החיצונים בעולם, ולכן גורו גזירה זו, וגזרתם קיימת בכל תוקף עד כי יבוא שילדה.

נשמות מי נתעברו בפנחס? ומהי ההלכה

שרק פנחס שמע ממשה רבינו?

רבינו האלשיך הביא את דברי הזוהר הקד', שכשהרג פנחס את זמרי נתקבצו כל שבטו של שמעון ורצו להרגו, ופרחה נשמתו של פנחס ונכנסו בו נשמות נדב ואביהווא. וזהו שנאמר "פינחס בן אלעזר

בן אהרן הכהן", כי פנחס היה בנו של אלעזר, אך היה נחשב גם בנו של אהרן מחמת נשמות בני אהרן שנתעברו בו. נואף על פי שהם שנים ואין גוף אחד יכול לקבל שתי נשמות, לפי שלא נישאו נחשבים כל אחד כחצי גוף, ולזה לא נתכהן פינחס עד שהרגו לזמרי, שנכנסו בגופו, והם היו כהנים].

ב. ועל פי דברי הזוהר הנ"ל יבואר ענין נוסף. שהנה דרשו חז"ל "הנינו נותן לו את בריתי שלום- בדין הוא שיטול שכרו". וקשה שהרי אין הקב"ה מקפח שכר של שום בריה, ומדוע נאמר דוקא אצל פנחס בדין הוא שיטול שכרו?

ותירץ הגאון ר' העשיל מקראקא בספר 'חנוכת התורה', בהקדם דברי הגמ' "שכר מצוה בהאי עלמא ליכא", וכתב בספר 'עשרה מאמרות' שהטעם הוא מפני שהמצוה היא נצחית ולכן גם שכרה נצחי, ולכן שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, כי אם ינתן לאדם שכרו בעולם הזה ואחר כך ימות לא יהיה השכר נצחי. אך כשהשכר ניתן לו לאחר מיתתו הרי הוא נצחי.

אמנם זה שייך בכל אדם, אך בפנחס הרי נתעברו נשמות נדב ואביהווא ואם כן טעם טעם מיתה, ואף לא ימות עוד ויחיה לעולם, ולכן בדין הוא שיטול את שכרו, כי לא שייך בו "שכר מצוה בהאי עלמא ליכא".

ג. וה'תורת חיים' (סנהדרין פב, א) ביאר על פי זה ענין נוסף, שהנה אמרו שם שפנחס ראה מעשה ונוכר הלכה ואמר למשה 'לא כך לימדתי ברדתך מהר סיני, הבעל את הנכרית קנאין פוגעין בו', ואמר לו משה 'קריינא דאיגרתא איהו ליהוי פרוונקא'. והיינו לפי שפנחס תיקן את חטא נדב ואביהווא שמתו על שהורו הלכה בפני משה, ופנחס לא עשה כן, אלא אדרבה, למרות שהלכה זו שקנאין פוגעים בו נתעלמה אפילו ממשה, אף על פי כן לא עשה מעשה מעצמו בלא רשותו של משה, עד שנתן לו רשות ואמר לו 'קריינא דאיגרתא וכו'.

[ויש לציין שרבינו הגרי"ח ב'בן יהוידע' (סנהדרין, שם) דקדק מלשוננו של פנחס "לא כך לימדתי ברדתך מהר סיני", שלא אמר 'לימדתי' לשון רבים אלא 'לימדתי', כי היחיד שמעו ולמד ממשה את ההלכה של קנאין פוגעין בו היה פנחס. ולכן טען פנחס שאם משמים כיוונו כך שרק הוא ילמד ממשה את ההלכה הזו סימן שהיא נועדה בעבורו והוא הראוי לקיימה].

האדמו"ר מסטרופקוב אמר לנהג האוטובוס מתל אביב "אני מחכה שתיסע למשטרה כדי שאוכל לעשות כמעשה פנחס"...

"בקנאו את קנאתי בתוכם" (כה, יא)

בחסוקי חמד (ברכות כ') מתאר הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א דוגמא חיה של קנאות לשמה שעשתה רושם רב בעיני כל רואיה.

"לפני שנים רבות הזדמן לי פעם לנסוע באוטובוס מתל אביב לירושלים, וחכתי שהאדמו"ר מסטרופקוב זצ"ל ישב לידי. והנה, הרים

אליעזר בן מיכאל ליפמן ז"ל ע"ה גב' ידואב אמיר רחמים בן שרה ישראלי ז"ל אשר בן שרה כהן ז"ל

פרץ בן מסעודה עטיה ז"ל ע"ה ר' תפארת אסתר בת מנחם פרץ ע"ה גב' אבני דניאל בן שמואל ורבקה אליהו ז"ל

לע"ה ר' בנימין בן שלמה ז"ל • שרה בת רחמה ע"ה ר' שלמה בן טאוס ז"ל • נאוה בת תאניה ע"ה אהרן בן יהיא ז"ל • רחל בת סאלחה ע"ה צביה בת שרה ע"ה

ברייתו שלום, שהברית שבין שמעון ולוי תמשיך הלאה ויהיו באהבה ואחזה.

ובענין זה כתב השפתי כהן, שהקב"ה הבטיח לפנחס שלא יבוא בניו של זמרי או אחיו ובני משפחתו לנקום את דמי אביהם מידו, אלא אדרבה יבואו לשאול בשלומם.

פלפול נפלא בענין הקשר שבין בעל פעור ואכילת המן

"כי צוררים הם לכם בנכליהם אשר נכלו לכם על דבר פעור ועל דבר כזבי" (כה, יח)

הגאון רבי יהונתן אייבשיץ בספר 'אהבת יהונתן' ביאר פסוק זה בהקדם ההערה מדוע החטיאו מואב את ישראל בבעל פעור והרי העבודה זרה של מואב היתה נקראת 'כמוש', כמו שנאמר (לעיל כא, כט) "אוי לך מואב אבדת עם כמוש".

אלא, שהרי בלעם יעץ להם להחטיא את ישראל בעריות. אמנם לעם ישראל לא היתה תאוה לעריות, מחמת המן שהיו אוכלים והיה ממעט תאותם על ידי שהיה נבלע באיבריהם. וכדי להחטיאם התנכלו להם מואב דוקא בבעל פעור שעבודתו היתה על ידי צואה, ולכך היו מוכרחים לאכול אוכל, כי המן היה נבלע באיברים. וכיון שאכלו אוכל רגיל ממילא היתה נכנסת בהם תאות עריות.

וזהו שנאמר "בנכליהם אשר נכלו לכם על דבר פעור", דהיינו שנתנכלו להחטיא אתכם תחילה בבעל פעור שעל ידי כן תאכלו אוכל רגיל, וממילא הצליחו להתנכל לכם "על דבר כזבי בת צור" ושאר בנות מואב ולהכשיל בעריות.

ב. ועל פי זה נראה לבאר, שהנה מצינו בפרשת כי תצא שהתורה הזהירה בד בבד גם על "ויתד תהיה לך על אונך וגו", וכסית את צאתך, וגם על "והיה מחניך קדוש ולא יראה בך ערות דבר", ולכאורה מה הקשר בין איסור צואה לערוה ומדוע הזהיר עליהם הכתוב באותו ענין?

אלא שהאדם בא לידי איסור ערוה מחמת שמתאוה לכך, ואם כן קשה מדוע הזהירו על כך דור המדבר והרי הם אכלו מן שהיה נבלע באיבריהם וממעט תאוותם?

אמנם כמו כן קשה כיצד היתה להם צואה והרי המן היה נבלע בגופם? ועל כך הרי השיבו חז"ל במסכת יומא (עה, ב) שהיה הדבר מחמת המאכלים שהיו סוחרים מאומות העולם מוכרים לישראל במדבר. וממילא יתיישב שמחמת אוכל זה היתה להם אף תאוה לעריות. ולכן התורה הזהירה גם על צואה וגם על ערוה בפרשה אחת כי ענינם אחד.

[ועל פי זה יש להעיר על דברי הגר"י אייבשיץ, שכיון שלדברי חז"ל ישראל היו אוכלים ממה שמכרו להם אומות העולם אם כן בלאו הכי היתה להם תאוה, ואם כן שוב קשה מדוע החטיאו אותם בבעל פעור ולא בכמוש. וצריך לומר שדבריו נאמרו לפי הדעה בגמ' שם שהמן היה מפיג גם את מה שאכלו מאומות העולם ולכך לא היתה להם כלל צואה. ולכן גם תאוה לא היתה להם.

אלא שאם כן קשה שהמן היה מפיג גם את מה שאכלו בבעל פעור? וצריך לומר שכיון שהיה זה אוכל של עבודה זרה לא היה המן מפיג, שכן מסתבר שהמן לא היה מבליע בגופם אוכל של איסור].

לפתע הצדיק את עיניו הקדושות והבחין שבאוטובוס תלויה כרות פרוסומת עם תמונה מאוד לא צנועה.

ניגש האדמו"ר לנהג ודרש בתוקף להסיר את התמונה, באומרו: "אני משלם על הנסיעה בכסף מלא, ואין כל הצדקה לכך שאיאלץ לטמא את עיני בתמונה זו". הנהג סירב, וגם לאחר שהרבי דרש פעם שניה ושלישית, עמד בסירובו והתעקש שלא להוריד את התמונה המכוערת.

מה שקרה לאחר מכן גרם לסערה רבה באוטובוס. שכן לתדהמת כל הנוסעים ניגש האדמו"ר אל התמונה, תלשה מן הקיר וקרעה לגזרים!

הדבר עורר את זעמו של הנהג ושל חלק מהנוסעים, עד שהנהג הכריז שהוא נוסע מיד לתחנת המשטרה הקרובה על מנת שיעצרו את הרבי בגין מעשהו.

כאשר שמע הצדיק את דברי הנהג הכריז בקול גדול: "נו, לזה אני מחכה... אני מחכה שתיסע למשטרה כדי שאוכל לקדש שם שמים ברבים. אני מחכה שתיסע למשטרה על מנת שאוכל לעשות מה שעשה פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן. אני אסביר לשוטרים את מניעתי לקריעת התמונה, ואדרוש שיתירו לי גם להבא לעמוד על זכויותי לנסוע בכספי המלא באוטובוס נקי..."

הרבי טיים את דבריו התקיפים וקרא לעבר קהל הנוסעים: "האם יעלה על הדעת להצר את רגלי ולדכא את שומרי התורה המשלמים מיסים בדיוק כמו כולם?!"

כיון שהדברים נאמרו בקול תקיף ובוטח, והרבי לא רק עשה מה שעשה אלא גם הסביר את מניעיו לפני עשרות הנוסעים שהיו באוטובוס, שרבים מהם הסכימו עם המעשה, ראה לבסוף הנהג את עצמו כמי שעומד להיות מבוזה ונכלם והבין שאם אכן יממש את איומו וייסע למשטרה, יצא הוא וידו על התחנות. וכיון שכך, החליט הנהג לוותר על הרעיון, במיוחד לאחר שחלק מהנוסעים הפיקחים, הגם שחזותם לא הוכיחה שהם שומרי תורה ומצוות, עמדו במקרה זה לצידו של האדמו"ר וטענו שהם בהחלט מבינים את מעשהו.

זכורני שכמה מן הנוסעים ניגשו לאחר מכן אל האדמו"ר ושאלוהו: מי אמר לך להסתכל בתמונה...? והרבי, בחכמתו, השיב להם: כל אחד עם היצר הרע שלו. לכם יש יצר הרע קטן, ולי יש יצר הרע גדול... תוך שהוא לוחש באוזני את מאמר חז"ל (מס' סוכה נב, א) "כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו".

האירוע כולו, והדברים חוצבי הלהבות שיצאו מפיו של האדמו"ר גרמו לקידוש שם שמים עצום, עד שבטוחני שכל מי שהיה באוטובוס באותה נסיעה מתל אביב לירושלים, לא שכח את דברי הרבי לעולמים."

בניו של זמרי ההרוג באו לשאול בשלומם של פנחס

"הנני נותן לו את ברייתו שלום" (כה, יב)

פירש רבי יצחק קארו [דודו של מרן הבית יוסף] בספר 'תולדות יצחק', שהנה ידוע ששמעון ולוי היו קרובים זה לזה יותר משאר האחים, וכמו שנאמר "שמעון ולוי אחים", וכאילו נכרתה ברית ביניהם, ועתה כשבא פנחס משבט לוי וסתר את האחזה על ידי שהרג את נשיא שבט שמעון, אם כן מכאן ואילך עתידה להיות מלחמה גדולה ומחלוקת בין שמעון ולוי, ולכך בירכו הקב"ה "הנני נותן לו את

העלון נכתב ונערך בס"ד ע"י הרב ראובן גולן. ניתן להאזין לשיחות חיזוק והשקפה וחיידושים לפרשת השבוע מאת

המחבר בעמדות ובאתר קול הלשון, או בטל' 03-6171001 [הקס 1-1-2-48-1-1. או 8 * ואמור את שם המרצה והקס 1-1].

לקבלת העלון בדוא"ל מדי שבוע שלח הודעה ל- rg5740@gmail.com

המעוניינים להקדיש ולתרום להפצת העלון, וכן

לסייע בהפצתו ברחבי הארץ

יפנו בטל' 08-9452903, או בפקס 1538-9452903

לזכר יוסף בן דוד ועיונה שלומי ז"ל ע"י בנו ר' יאיר שלומי הי"ו

מרת מלכה מולוק בת מאנזאר סלמי ע"ה ע"י ילדיה הי"ו

לע"נ שרה בת סאלם יהודה ע"ה ♦ שושנה (כדיה) בת גוסנה ע"ה ♦ גדעון בן רחל נעמן ז"ל ♦ נעמי בת ר'נה (רינה) ישעיה ע"ה

שלמה בן עליה זכרי ז"ל ע"י אבוטבול

אסתר בת אסתרניאני ע"ה

זהבה בת מננה פנינה סובן ע"ה

שמעון סימון בן זוהרה ביטון ז"ל ע"י ר' סעדו

מאיר בן עליה ז"ל ע"י ר' מור יוסף

לאה בת סימי ז'אנו ע"ה

ישראל בן שמעון ז"ל ע"י גב' מועלם

שמעון בן סעיד ז"ל ע"י גב' מועלם

אהובה בת מנחם ירימי ע"ה